

VALTIOVARAINMINISTERIÖ
FINANSMINISTERIET

Kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta ja hyvinvointialueiden rahoituksesta annettujen asetusten muuttaminen (siirtolaskelmien tarkistaminen)

KUULEMISTILAISUUS 16.5.2023

Rahoituksen siirtolaskelmien tarkistaminen voimassa olevan lainsäädännön mukaan

- Sote- ja pela -uudistuksen rahoituksen siirtolaskelmassa otetaan huomioon kuntien vuosien 2021 ja 2022 sote- ja pela-kustannukset Valtiokonttorille toimitettujen palveluluokkakohtaisten tilinpäätöstietojen perusteella
- Siirtyvien kustannusten tulisi vastata kuntien yhden vuoden palveluiden järjestämisestä aiheutuneita kustannuksia (suorite- ja aiheuttamisperiaate).
- Kertaluonteiset ja takautuvat erät vääristävät laskelmaa. Vaikutus kuntien ja hyvinvointialueiden rahoitukseen on siirtolaskelman tarkistamisen jälkeen pysyvä.
- Laskelmia vääristävät takautuvat (eli aikaisempien kuin v. 2021-2022) palkkaharmonisoinnin kustannukset otetaan huomioon valtiosuusasetuksen 7 §:n ja rahoitusasetuksen 5 §:n sekä hyvinvointialueiden rahoituslain 35 §:n nojalla kesällä tehtävän kyselyn ja siihen liitetyn selvityksen perusteella.

Ehdotus siirtolaskelmaa vääristävien erien oikaisemisesta

- Asetuksilla ehdotetaan säädettäväksi merkittävästi siirtolaskelmaa vääristävien, lähinnä kertaluonteisten ja takautuvien erien oikaisemisesta siirtolaskelmaan
 - Asetuksessa säädettäviä eriä avataan tarkemmin esityksessä jäljempänä
 - Erät voitaisiin ottaa huomioon kuntien toimittamista tilinpäätöstiedoista poiketen
 - Säädetään myös siitä, miten erä otetaan huomioon tavalla, joka on kuntien välillä tasapuolinen
 - Otetaan huomioon merkittävyyskynnyksen ylittävät yksittäiset kunnan tilinpäätöstiedot
 - Merkittävän vaikutuksen kynnyks noin 30 euroa kunnan asukasta kohden laskettuna
 - Täydellisen yhdenvertaiseen lopputulokseen ei ole mahdollista enää tässä vaiheessa päästä, mutta merkittävä ja pysyvä vääristyminen on tavoitteena korjata
- Lisäksi hyvinvointialueiden rahoituslain muutosesitys elokuussa, jotta oikaistut siirtolaskelmat voidaan huomioida myös hv-alueiden siirtymätasauksissa.

Ehdotus menettelystä

- Tiedot em. eristä kysyttäisiin kunnilta ja hyvinvointialueilta kesäkuussa palkkaharmonisaatiokyselyn yhteydessä, määräaika 30.6.2023
 - Lisäksi voitaisiin pyytää selvitystä ja käyttää muuta mm. taloustietojen raportoinnista ja tilinpäätöksistä saatavia tietoja sekä muita selvityksiä ja tietoja
- Asetusten antaminen kesäkuun aikana (toimitusministeristö>hallitus)
- HE rahoituslain muuttamisesta elokuussa (siirtymätasauksissa vastaavat tiedot + oikaisupykälä)
- Siirtolaskelmaluonnos valmiina viimeistään 31.8.2023
- Kunnille ja hyvinvointialueilla olisi vielä mahdollisuus toimittaa huomioita luonnoksesta syyskuun aikana
- Lopullinen siirtolaskelma joulukuun lopun valtiosuus- ja hyvinvointialueiden rahoituspäätösten aikataulussa

Asetuksessa ja kyselyssä huomioitavat erät ja niiden perusteet

Siirtolaskelmia vääristäviä tekijöitä kuntien tilinpäätöksissä 2021 ja 2022

Siirtyviä kustannuksia pienentävät

- Kunnan kirjaama sote- tai pela -kuntayhtymän takautuva ylijäämä
- SHP:n tai EHP:n alijäämän kuluksi kirjaamatta jättäminen kunnan kirjanpidossa
- Kunnan soten tai pelan toimintatuotoksi kirjaama luovutusvoitto
- Sote- tai pela -kuntayhtymän vuodelle 2021 tai 2022 kirjaama luovutusvoitto, joka suurentaa jäsenkunnan ylijäämäpalautusta tai pienentää maksuosuutta

Siirtyviä kustannuksia kasvattavat

- Kunnan kuluksi kirjaama pelastustoimen takautuva varallaolokorvaus
- Kunnan kirjaama sote- tai pela -kuntayhtymän takautuva alijäämä
- Kunnan soten tai pelan kuluksi kirjaama luovutustappio
- Sote- tai pela -kuntayhtymän vuodelle 2021 tai 2022 kirjaama luovutustappio, joka suurentaa jäsenkunnan maksuosuutta
- Takautuvat palkkaharmonisointikulut

Vaikutukset kunnille ja hyvinvointialueille

- Oikaisu yksittäisen kunnan siirtolaskelmassa huomioon otettavissa kustannuksissa ei kohdistu täysimääräisesti kyseisen kunnan valtionosuuteen. Vaikutus näkyy ennen kaikkea muutosrajoittimen, mutta myös järjestelmämuutoksen tasauksen sekä lisäsiirtotarpeen muuttumisen kautta.
- Oikaisulla yksittäisen kunnan siirtolaskelmassa huomioon otettavissa kustannuksissa on välillisesti vaikutusta myös muiden kuntien tasauselementteihin.
- Oikaisulla on vaikutuksia hyvinvointialueiden rahoituksen koko maan tasoon sekä yksittäisen hyvinvointialueen rahoitukseen siirtymätasausten kautta. Yksittäisen kunnan tiedoissa oikaistavan erän vaikutus pienentää tai kasvattaa hyvinvointialueen rahoitusta noin puolet oikaistavasta erästä.

Tilinpäätöstiedon merkittävyyden arviointi

- **Keskeistä merkittävyyden kynnyksen määrittely**
- Kuntien osalta yksittäisen tilinpäätöstiedon merkittävyyttä arvioitaisiin sen vaikutuksella kunnan valtionosuuteen asukasta kohden laskettuna.
 - Oikaistava erä 100 € / asukas vuonna 2021 tai 2022
 - Keskiarvo vuosilta 2021 ja 2022 = $100 \text{ €} / 2 = 50 \text{ €}$
 - Muutosrajoitin $50 \text{ €} * 60 \% = 30 \text{ €}$

Merkittävät erät huomioitaisiin yksitellen

- Oikaisu tehtäisiin merkittävän erän osalta kokonaisuutena eikä vain ylittävältä osuudelta.
- Useita kertaluontoisia merkittävyyden kynnyksen alittavia eriä ei laskettaisi yhteen.
 - Esim. useita luovutusvoittoja ei laskettaisi yhteen ja oikaistaisi
- Kertaluontoisia merkittävyyden kynnyksen ylittäviä vastakkaisiin suuntaan vaikuttavia eriä ei nettoutettaisi.
 - Esim. luovutusvoittoja – ja tappioita ei nettoutettaisi

Pelastustoimen takautuvat varallaolokorvaukset

1) kunnan vuosille 2021 ja 2022 kuluiksi kirjaamat takautuvat pelastustoimen varallaolokorvaukset siten, että siirtyvä palkkakustannus vastaa yhden vuoden suoriteperusteisia palkkakustannuksia

- Vuosille 2021 ja 2022 kirjatut pelastustoimen varallaolokorvaukset kasvattava kunnalta hyvinvointialueelle siirtyvää kustannusta.
- Pelastuslaitoksilta pyydetäisiin tietoa tilinpäätökseen vuosille 2021 ja 2022 sisältyvistä varallaolokustannuksista, jotka ovat aiheutuneet ennen vuosia 2021 ja 2022. Näihin sisältyisivät maksetut varallaolokorvaukset ja pakolliset varaukset yhteensä. Pelastuslaitoksen tulisi erotella euromääräisesti takautuvien varallaolokustannuksien osuudet vuosille 2021 ja 2022.
- Kunnilta pyydetäisiin tietoa tilinpäätökseen vuosille 2021 ja 2022 sisältyvistä takautuvista varallaolokustannuksista. Näihin sisältyisivät maksetut varallaolokorvaukset ja pakolliset varaukset yhteensä. Kunnan tulisi erotella euromääräisesti varallaolokustannuksien osuudet vuosille 2021 ja 2022.

Kuntayhtymien ja pelastuslaitosten takautuvat ali- ja ylijäämät

2) kunnan kirjaamat sosiaali- ja terveydenhuollon ja pelastustoimen kuntayhtymien takautuvat alijäämät sekä takautuvat ylijäämät siten, että huomioon otettava osuus vastaa yhden vuoden kustannuksia

- Katettava takautuva alijäämä, josta ei ole tehty aiemmille vuosille varausta, raportoidaan palveluiden ostona tai avustuksena, mikä kasvattaa kunnasta hyvinvointialueelle siirtyvää kustannusta. Palautettava takautuva ylijäämä sen sijaan voidaan kirjata palveluiden ostojen oikaisuksi tai rahoitustuotoksi perussopimuksesta riippuen, jolloin palveluiden ostojen oikaisuksi kirjattu palautus pienentää kunnasta hyvinvointialueelle siirtyvää kustannusta ja rahoitustuotoksi kirjattu ei vaikuta siirtolaskelmaan.
- Kuntayhtymiltä kysyttäisiin jäsenkuntien euromääräiset osuudet alijäämän kattamisesta tai ylijäämän palauttamisesta niiden kertymisvuosien perusteella eriteltyinä. Näihin sisältyisivät vuosina 2021 tai 2022 katetut tai vuoden 2022 loppuun mennessä katettavat alijäämät sekä vastaavilta vuosilta palautettavat ylijäämät.
- Kunnilta kysyttäisiin vastaavat sosiaali- ja terveystoimen sekä pelastustoimen palveluluokille kirjatut maksusuudet vuosilta 2021 ja 2022, kirjatut ylijäämän palautukset sekä kyseisille vuosille kirjattu alijäämän kattamisen tai ylijäämän palauttamisen takautuva osuus. Nämä sisältäisivät muun muassa palveluiden ostoksi, avustukseksi tai pakolliseksi varaukseksi kirjatut kulut sekä niiden oikaisut.

Sairaanhoidopiirien ja erityishuoltopiirien vuosien 2021 ja 2022 alijäämän kattaminen

3) siltä osin kuin kunta ei ole kirjannut sairaanhoidopiirin tai erityishuoltopiirin kuntayhtymien vuoden 2021 ja 2022 alijäämää sosiaali- ja terveydenhuollon kuluksi, osuus alijäämästä jäsenkunnan kustannuksena kuntayhtymän tilinpäätöksen mukaan

- Mikäli jäsenkunta ole kirjannut kuntayhtymän alijäämää kuluksi tai pakolliseksi varaukseksi, vaan sisällyttää sen esimerkiksi liitetietoihin, on kunnalta hyvinvointialueelle siirtyvä kustannus varauksen verran pienempi. Velvollisuus alijäämän kattamiseen perustuu voimaanpanolakiin ja kuntalakiin.
- Ehdotetun sääntelyn mukaan osuus alijäämästä voitaisiin ottaa huomioon siirtolaskelmassa jäsenkunnan kustannuksena kuntayhtymän tilinpäätökseen kirjatun alijäämän suuruuden mukaan arvioituna.

Kuntayhtymien ja pelastuslaitosten vuosien 2021 ja 2022 ali- ja ylijäämät

4) sosiaali- ja terveydenhuollon ja pelastustoimen kuntayhtymien ylijäämän palautus sekä alijäämän kattaminen vuosilta 2021 ja 2022 jäsenkuntien tuottona, kuluna tai kulujen oikaisuna siten, että palautus jaetaan kuntien kesken perussopimuksessa sovitulla tavalla ja että palautuksesta huomioon otettavalla määrällä kustannukset vastaavat yhden vuoden palvelujen järjestämisen kustannuksia;

- Alijäämän kattamista tai ylijäämän palautusta arvioitaessa otetaan huomioon myös kuntayhtymien merkittävät luovutusvoitot ja -tappiot, jotka ovat voineet kertaluonteisina erinä vaikuttaa ylijäämän palautuksen suuruuteen ja siten kunnilta hyvinvointialueille siirtyvään kustannukseen.
- Kuntayhtymiltä kysyttäisiin tiedot vuosien 2021 ja 2022 luovutusvoitoista ja –tappioista.

Muiden kuin kuntayhtymämuotoisten järjestämismuotojen huomioiminen

5) kunnan kirjaama muiden kuin 2-4 kohdissa tarkoitettujen sosiaali- ja terveydenhuollon yhteistoimintaorganisaatioiden ja pelastuslaitosten ylijäämän palautus tai alijäämän kattaminen palvelujen ostona siten, että kustannus vastaa yhden vuoden palvelujen ostojen osuutta;

- Siirtolaskelmaa olennaisesti vääristävät erät oikaistaisiin organisointitavasta riippumatta.

Kuntien luovutusvoitot ja –tappiot

6) kunnan palveluluokille kirjaamat sosiaali- ja terveydenhuollon ja pelastustoimen toimitilojen ja kiinteistöjen luovutusvoitot ja -tappiot sekä osakkeiden ja osuuksien luovutusvoitot ja -tappiot siten, että kunnan siirtyvä kustannus tältä osin vastaa yhden vuoden palvelujen järjestämistä vastaavaa nettokustannusta

- Toimintatuottoihin kirjatut luovutusvoitot, sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen palveluille kirjattuna, pienentävät kunnalta hyvinvointialueelle siirtyvää kustannusta. Luovutustappion tapauksessa vaikutus olisi päinvastainen.
- Satunnaisiin tuottoihin ja -kuluihin kirjattuna luovutusvoitot- ja tappiot eivät vaikuta siirtolaskelmaan.
- Kunnilta kysyttäisiin luovutusvoitot ja –tappiot vuosilta 2021 ja 2022.

Asetuksen ulkopuolelle jääviä eriä

Koronapotilaiden hoitoon osallistuneelle henkilöstölle maksettava kertaerä

- Koronakertapalkkion maksamisesta sairaanhoitajille päätettiin vuonna 2022.
- Kuntien tuli kirjata koronakertapalkkio päätöksen mukaisesti vuoden 2022 tilinpäätökseen kuluksi ja siirtovelaksi, mikä kasvattaa kunnilta hyvinvointialueille siirtyvää kustannusta (koko maan tasolla 34 milj.).
- Hyvinvointialueet maksoivat kertapalkkion hoitajille vuonna 2023.
- Palkkioon oikeuttava työ on tehty vuonna 2020, joten kyseessä on takautuva, kertaluonteinen erä, jonka vaikutus kuntien ja hyvinvointialueiden rahoitukseen on pysyvä.
- **Kertapalkkion siirtolaskelmaa vääristävä vaikutus ei yksittäisen kunnan kannalta ylitä merkittävyyden kynnystä, joten sitä ei ehdoteta oikaistavaksi.**

Muita tunnistettuja tilanteita

- Mikäli seuraavien erien kirjaamisessa on noudatettu aiheuttamisperiaatetta, vaikutus ei ole yksittäisen kunnan kannalta merkittävästi vääristävä.
 - Sosiaali- ja terveysministeriön vuosina 2021 ja 2022 maksamat korona-avustukset
 - Eläkemenoperusteiset maksut sosiaali- ja terveydenhuollossa sekä pelastustoimessa
 - Tukipalveluiden kohdistaminen sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen palveluille
- Muut kertaluonteiset tai takautuvat merkittävästi vääristävät erät?

VALTIOVARAINMINISTERIÖ
FINANSMINISTERIET

Kiitos!

EEVA MÄENPÄÄ, HALLITUSNEUVOS
MINNAMARIA KORHONEN, ERITYISASIAANTUNTIJA
ETUNIMI.SUKUNIMI@GOV.FI